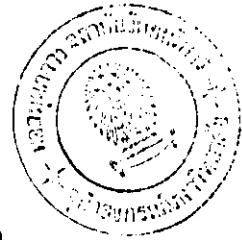

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมเจริญรุดหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการที่สำคัญ คือการนำระบบโทรคมนาคมมาเชื่อมโยงกับระบบคอมพิวเตอร์จนเกิดเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (computer network) ขนาดใหญ่ที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ต ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งช่องทางในการสื่อสาร และเป็นสื่อรูปแบบใหม่ที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลไปได้อย่างกว้างไกล เมื่อผนวกเข้ากับเทคโนโลยีดาวเทียม การสื่อสารก็สามารถกระทำได้ทุกสถานที่ทั่วโลกแม้ว่าจะเป็นที่กันดารและห่างไกล จนอาจกล่าวได้ว่า การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันสามารถกระทำได้อย่างไรพรมแดนหรือที่เรียกว่าเป็นโลกาภิวัตน์ (globalization) และสังคมข่าวสารขนาดใหญ่นี้ คือ สังคมย่อย ๆ มากมายของผู้คนทั่วโลกซึ่งติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลาบนเครือข่ายที่โยงใยไปมาอย่างกว้างไกล

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ที่เปิดรับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ได้อย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบทำให้สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ปรากฏออกมาเสมือนเหรียญที่มีอยู่สองด้าน กล่าวคือ นอกจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ จะทำให้การติดต่อสื่อสารสามารถกระทำได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสจากทุกหนแห่งทั่วโลก ไม่ว่าจะมาจากห้องเล็ก ๆ ในพื้นที่ห่างไกลผู้คนหรือในที่ประชุมกลางใจเมือง ขณะเดียวกันนั้น ก็สามารถทำให้ผู้คนในสังคมข่าวสารสามารถเลือกวิถีชีวิตที่แปลกแยกไปจากวิถีชีวิตในสังคมแบบเดิมๆ ได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ภายใต้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ผู้คนสามารถเลือกวิถีชีวิตที่เปิดรับทุกอย่าง มีความเป็นส่วนตัว โดดเดี่ยวมากขึ้น หรือตลอดจนแยกย่อยเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่มีแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง ซึ่งอาจขัดแย้ง เห็นด้วย เปิดรับหรือหลีกเลี่ยงหนีปลีกตัวไปจากสภาพความสับสนของสังคมที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ได้ ทั้งนี้เพราะในสังคมสารสนเทศนั้น ผู้คนสามารถเลือกเปิดรับหรือไม่รับ เลือกเชื่อหรือไม่เชื่อ ในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

ดังนั้น ขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์จะทำให้โลกเป็นหนึ่งเดียวด้วยกระบวนการสื่อสารแบบไร้พรมแดนแล้ว กระแสโลกาภิวัตน์ก็กำลังก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า "สังคมแตกแยก" ควบคู่กันไปด้วย เพราะทำให้เกิดสังคมย่อย ๆ มากมายในสังคมระดับชาติ อีกทั้งเป็น

สังคมที่มีความหลากหลายสลับซับซ้อนมากกว่าเดิม ผู้คนมีความสับสนในข้อมูลที่ได้รับ จนเกิดภาวะเหลื่อมซ้อน แยกแยะของชีวิตมากขึ้น

ธีรยุทธ บุญมี (2538) กล่าวไว้ใน วิกฤตมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ ว่า “ภาวะเหลื่อมซ้อน” คือ ชีวิตที่สับสนของคนในสังคมยุคใหม่ไม่มีเสถียรภาพทางศีลธรรม ไม่มีความมั่นใจว่าความดี ความงาม ความถูกต้อง กระทั่งความจริงคืออะไร ทั้งนี้เพราะโลกซึ่งเปิดกว้างให้มีความเป็นไปได้อย่างไม่จำกัด (open possibilities) สำหรับทุกคน นอกจากนั้นภาวะความเป็นไปได้ที่เปิดกว้างยังทำให้เขาไม่มั่นใจว่า เขามาจากจุดไหนของอดีต และจะก้าวไปในจุดไหนของอนาคต ความจริงของคนยุคใหม่ จึงเหลื่อมซ้อนทั้งในขณะปัจจุบันด้วยกันเอง ทั้งกับอดีตและอนาคต จนยากที่จะหาจุดโฟกัสที่ชัดเจนได้

สำหรับ “ภาวะแยกแยะ” คือ ภาวะชีวิตที่ละเอียดซับซ้อนกว่าภาวะขัดแย้งระหว่างความดี-ชั่ว ถูก-ผิด ซึ่งตัดสินใจเลือกข้างได้ง่าย ภาวะแยกแยะเกิดจากมนุษย์หรือสังคมต้องการในสองสิ่งซึ่งขัดกันในตัว แต่ตัดสินใจไม่ได้ง่าย ๆ ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกหรือผิด จำเป็นหรือไม่จำเป็นมากนักน้อยกว่ากัน ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยในโลกยุคใหม่ เช่น ต้องการวัตถุที่สะดวกสบาย แต่ก็ต้องการความสงบทางจิตใจ ต้องการเป็นคนดีที่ต้องการแก้ปัญหาให้สังคม แต่ปัญหาก็มีอยู่มากมายเกินกำลัง จนต้องยอมรับความเนือยของชีวิต ต้องการมีเสรีภาพส่วนตัวให้มากที่สุด แต่ก็อยากให้บ้านเมืองมีการควบคุมที่เข้มงวดเพื่อแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ ต้องการการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติให้ได้ดีที่สุด ฯลฯ ภาวะเช่นนี้ทำให้มนุษย์ในยุคสมัยใหม่จะพบกับแรงเครียดทางคุณธรรม (moral strain) เป็นปัญหาทางจิตใจอีกปัญหานหนึ่ง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสังคมสมัยใหม่จะแยกย่อยเป็นสังคมกลุ่มเล็ก ๆ มีความละเอียดซับซ้อน อีกทั้งมีภาวะขัดแย้ง สับสนของผู้คนในสังคมมากขึ้น แต่สังคมก็ยังสามารถประสานเข้าด้วยกันได้เพราะมี “วัฒนธรรม” เป็นตัวเชื่อมสำคัญ

E. Hiller กล่าวว่า สังคม หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปึกแผ่นโดยมีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม

ไพบุลย์ ช่างเรียน (สังคม วัฒนธรรม และการบริหาร แบบไทย , 2538) อธิบายว่า สังคมแต่ละสังคมที่แยกย่อยลงไปย่อมต้องมีแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อย (sub-culture) ในกลุ่มของตน เช่น ผู้คนในแหล่งเสื่อมโทรมมีวิถีชีวิตคนจน

กลุ่มวัยรุ่นมีวิถีชีวิตสนุกสนานโลดโผน ชอบเสี่ยง เป็นต้น ดังนั้น วัฒนธรรมย่อย ก็คือ กลุ่มของวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคมใหญ่

วัฒนธรรม ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขนาดของสังคมด้วยว่า เป็นสังคมระดับโลก ระดับชาติ หรือระดับที่ต่ำกว่าชาติ

สังคมระดับชาติ คือ สังคมที่มีขนาดเล็กลงมาจากสังคมระดับโลก โดยถือตามอาณาเขตหรือพื้นที่ เช่น สังคมไทย สังคมจีน สังคมอเมริกัน เป็นต้น จะมีสถาบันและวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม มีการสืบทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลังเพื่อให้สังคมนั้นดำรงอยู่ได้โดยมีระบบเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม (socialization) เป็นกลไกสำคัญที่จะรักษาแบบแผนของสังคมนั้นไว้

สังคมในระดับที่เล็กกว่าชาติหรือประเทศ พิจารณาจากขนาดหรือระดับของสังคม โดยถือเอาวัฒนธรรมและสถาบันของกลุ่มคนที่เล็กกว่าสังคมในระดับชาติเป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม อาจจะมีการพิจารณาสังคมในระดับย่อย ๆ ลงไปอีกได้ เช่น แบ่งเป็นสังคมเมือง สังคมชนบท สังคมชาวจีน สังคมชาวญวน เป็นต้น (ไพบุลย์ ชาญเรียน , 2538)

สนิท สมัครการ (2518) อธิบายว่า การที่สังคมจะดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปึกแผ่นและมั่นคงนั้น หนึ่งในหน้าที่สำคัญที่สังคมจะต้องจัดให้มีการกระทำ คือ หน้าที่ในการติดต่อสื่อสาร (communication) ที่จะต้องจัดให้มีภาษาร่วมกันสำหรับสมาชิกของสังคม

Gerbner (1996) ให้ความหมายของ "การสื่อสาร" ว่า คือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) โดยใช้สัญลักษณ์และระบบสาร (message systems)

ในขณะที่ Miller (1951) อธิบายว่า "การสื่อสาร" หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

Schramm (1974) อธิบายว่า "การสื่อสาร" หมายถึง การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (information signs)

Rogers และ Shoemaker (1971) ให้ความหมายว่า "การสื่อสาร" คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

จะเห็นได้ว่า การสื่อสารนั้น มีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่อดีตในการช่วยประสานสังคม และถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การสื่อสารในปัจจุบัน สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว และกว้างไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือที่เรียกกันจนคุ้นเคยว่า "ไอที" (IT) ที่ได้รับการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดหย่อน โดยมี "อินเทอร์เน็ต" เป็นเครื่องมือสำคัญในการประยุกต์ใช้ไอที

วิทยา เรื่องพรวิสุทธิ (2539) อธิบายว่า อินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบด้วยเครือข่ายย่อยจำนวนมากซึ่งกระจุกกระจายอยู่เกือบทั่วทุกมุมโลก

สมชาย นำประเสริฐชัย (2537) ให้ความหมายว่า อินเทอร์เน็ต คือ เครือข่ายสากลเป็นกลุ่มของเครือข่ายเล็ก ๆ นับพันเครือข่ายทั่วโลกที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์นับล้านเข้าด้วยกัน

ไกรสร พงษ์รักษา (2539) อธิบายว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยเครือข่ายจำนวนมากที่เชื่อมต่อกันเป็นอภิมหาเครือข่าย

สำหรับความหมายในแง่สังคมนั้น สมชาย นำประเสริฐชัย ได้นิยามไว้ว่า "สังคมอินเทอร์เน็ต" เป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นกลุ่มผู้ใช้งานเครือข่ายต่าง ๆ ทั่วโลกจำนวนมากซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม

บิลล์ เกตส์ เจ้าของบริษัทซอฟต์แวร์ภายใต้ชื่อ "ไมโครซอฟต์" กล่าวไว้ในนิตยสารไทม์ (2536) เกี่ยวกับความสำคัญของอินเทอร์เน็ตว่า "อินเทอร์เน็ต คือ การปฏิวัติในวงการสื่อสาร ซึ่งจะเปลี่ยนโลกทั้งใบได้อย่างมหัศจรรย์ เพราะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะเป็นวิธีการใหม่ที่จะสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารของผู้คน ในกลุ่มเพื่อน เพื่อการศึกษาหรือแม้กระทั่งการประกอบธุรกิจ และเป็นวิธีใหม่ในการช่วยค้นหาและแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันได้ในทุกรูปแบบ"

อินเทอร์เน็ต จึงนับได้ว่าเป็นสื่อหรือช่องทางสื่อสารสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคต ในอดีตมนุษย์มีประสบการณ์กับการสื่อสารแบบเส้นตรง หรือที่เรียกกันว่า linear communication คือ การอ่าน การดูโทรทัศน์ การฟัง แต่ด้วยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ต่อเชื่อมโยงเข้าหากัน จนทำให้โลกไร้พรมแดนอย่างในปัจจุบันนี้ทำให้เกิดกระบวนการสื่อสารแนวใหม่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบหลายสื่อ คือ มีทั้งภาพนิ่ง วิดีโอเคลื่อนไหว (animation) เสียงหรือข้อมูลที่มีคุณภาพสูง บังเกิดการโต้ตอบที่ผู้สื่อสารเลือกควบคุมได้ (multimedia communication) ทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารตรงตามที่ต้องการ (information on demand) ในเวลารวดเร็ว ตื่นตาตื่นใจ บางเรื่องเสมือนหนึ่งว่าได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง ๆ

ระบบอินเทอร์เน็ตถูกนับว่าเป็นระบบการสื่อสารข้อมูลที่มีการเติบโตเร็วที่สุดของมนุษยชาติเร็วยิ่งกว่าการแพร่ของการเขียน การพิมพ์ หรือแม้กระทั่งความนิยมในการใช้โทรศัพท์ โทรทัศน์หรือโทรสาร โดยมีการเติบโตทั้งในด้านของจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อและจำนวนผู้ใช้งาน รวมไปถึงการเพิ่มจำนวนบริการฐานข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ (ไพโรจน์ ใจวานิชกิจ , 2537)

จากผลการสำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกโดยสถาบัน Matrix Information & Directory Services (MIDS) เมื่อเดือนมกราคม 2541 พบว่ามีผู้ใช้จำนวนถึง 102 ล้านคนทั่วโลกซึ่งใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งในการค้นหา ติดต่อ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และคาดว่าภายในเดือนมกราคม 2544 จะมีจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นถึงกว่า 827 ล้านคนทั่วโลก

อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย เริ่มต้นเมื่อปี 2530 ด้วยวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาและการวิจัย โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และ AIT (Asian Institute of Technology) ได้ต่อเชื่อมคอมพิวเตอร์เพื่อส่ง E-mail ติดต่อกับมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย และหลังจากนั้นเป็นต้นมา เครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐบาล จนกระทั่งปัจจุบันมีจำนวนผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (Internet Service Provider = ISP) ถึง 14 รายด้วยกัน

บริการที่มีในอินเทอร์เน็ตประกอบด้วย จุดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) , IRC การสนทนาออนไลน์, UseNet บริการข้อมูลข่าวสาร, FTP (File Transfer Protocol) การคัดลอกข้อมูลระหว่างคอมพิวเตอร์, TelNet โปรแกรมการใช้งานแบบตัวอักษร สำหรับส่วนบริการค้นหา

ข้อมูล ประกอบด้วย Archie, Gopher, Hytelnet, WAIS และ World Wide Web หรือ WWW (ประไพ ไกรสรโกวิทย์, 2540)

บริการที่ได้รับความนิยมอันดับหนึ่งในอินเทอร์เน็ต ได้แก่ WWW ซึ่งเป็นอนุเครือข่ายในอินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายให้เป็นกลุ่มและเชื่อมโยงถึงกันได้ ทั้งแบบข้อความธรรมดาหรือมัลติมีเดีย ผู้ใช้สามารถสร้างเว็บไซต์ของตัวเองเพื่อเปิดโอกาสให้ธุรกิจหรือเรื่องราวของตนแพร่หลายไปสู่สายตาคนทั่วโลกหรือใช้เว็บไซต์เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคมนั้น ๆ ให้มีความเป็นสังคมเฉพาะท้องถิ่นของตน แม้ว่าจะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่ใด ๆ ก็ตามในโลกนี้ ก็ยังสามารถติดต่อ รับรู้ แลกเปลี่ยนข่าวสารทราบถึงความเป็นไปในชุมชนที่เคยอยู่ได้ เหมือนกับไม่ได้ย้ายออกไปจากสถานที่นั้น

“เรามีคนไทยอยู่ในต่างประเทศ กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งจากตัวเลขพบว่ามีคนไทยในต่างประเทศอยู่ประมาณ 2 ล้านคน จึงมีความคิดว่า คนไทยเหล่านี้น่าจะารู้ข่าวคราวความเคลื่อนไหวจากเมืองไทย นอกจากนี้คนไทยในต่างประเทศยังถือเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพของเมืองไทย ซึ่งน่าจะเป็นพลังสำคัญในการให้ความช่วยเหลือสังคมไทยต่อไปในอนาคต การที่เขาได้รับรู้และมีความผูกพันกับเมืองไทย จะทำให้พวกเขาเหล่านั้นมีความรู้สึกเป็นคนไทย ถึงแม้เขาเหล่านั้นจะถือสัญชาติอื่นก็ตาม” (ฐิตินันท์ วัฒนุชชชา, สัมภาษณ์ พลเอกแบ่ง มาลากุล ณ ออยุธยา 18 พฤศจิกายน 2540)

ตัวเลขประมาณการจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ยืนยันได้ถึงความนิยมของคนไทยต่อการใช้อินเทอร์เน็ต ภายในสิ้นปี 2541 คาดว่า มีจำนวนผู้ใช้จากภาคมหาวิทยาลัยของรัฐราว 120,000 คน มหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 200,000 คน อาชีวะและพาณิชย์จำนวน 200,000 คน โรงเรียนและประถมจำนวน 200,000 คน ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน และประชาชน จำนวน 200,000 คน (กรุงเทพฯธุรกิจ, ฉบับวันที่ 19 มิถุนายน 2541)

อินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมสูงสุดและก้าวเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคมยุคข่าวสารมากขึ้น เมื่อได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งบันเทิงที่มีขนาดใหญ่ นอกเหนือจากการเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเพื่อการศึกษา ปัจจุบัน ผู้คนสามารถหาความบันเทิง จับจ่ายซื้อหรือเลือกใช้บริการจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ในราคาถูก และเท่าเทียมกัน เพราะเมื่ออยู่บนหน้าจอคอมพิวเตอร์ ทุกคนต่างมีวรรณะเท่ากันหมด ไม่มีการแบ่ง

แยกชนชั้น เชื้อชาติ หรือศาสนา ทุกคนสามารถส่งข้อมูลถึงคนกลุ่มใหญ่ทั่วโลกได้ และสามารถโต้ตอบกันได้ (interactive) ในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

จากศักยภาพของอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดแนวคิดในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและความบันเทิงจากเมืองไทยไปสู่สายตาของคนทั่วโลก รวมทั้งคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างแดนด้วยเว็บไซต์ข่าวสารและบันเทิงคดีต่าง ๆ ถูกจัดทำและนำขึ้นเผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวางในช่วงที่ผ่านมา อาทิเช่น เว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ที่ <http://www.bangkokpost.com> เว็บไซต์รวมของค่ายละครและดนตรีชั้นนำของไทยที่ <http://www.intercast.loxinfo.co.th> และเว็บไซต์ <http://www.geocities.com/tokyo/4737> ที่รวมเรื่องราวหลากหลายในเชิงข่าวสารสาระที่เป็นประเด็นสนใจในสังคมหรือเรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นในเมืองไทย

นอกเหนือจากนี้ ก็ยังมีเว็บไซต์ของกลุ่มเอกชนของไทยต่าง ๆ เช่น องค์กร โรงเรียน กลุ่มการค้า บริษัท หน่วยงานราชการ และเครือข่ายอิสระต่าง ๆ ที่นำเรื่องราวที่น่าสนใจของหน่วยงานของตนขึ้นเผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยวัตถุประสงค์ทั้งในเชิงพาณิชย์และให้สาระความรู้ รวมไปถึงการรายงานข่าวสารต่าง ๆ อีกด้วย

พลเอกเป้ง มาลากุล ณ ออยุธยา ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 กล่าวว่า "ช่อง 5 ได้ลงทุนพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตในปี 2540 โดยจะนำข้อมูลข่าวสารที่ออกอากาศทางช่อง 5 รวมถึงวิทยุในเครื่องลงในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในลักษณะ real time ซึ่งจะกระตุ้นให้ช่อง 5 สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถกระจายซอฟต์แวร์ออกสู่ต่างประเทศได้กว้างขวางยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย" (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, ฉบับวันที่ 28 ธันวาคม 2539)

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เริ่มปรากฏโฉมตัวเองบนเครือข่าย World Wide Web ตั้งแต่เดือนเมษายน 2541 และสำหรับคนไทยที่อยู่ต่างประเทศ ก็มีคอลัมน์ สายตรงจากต่างแดน ให้อ่านทุกวันอาทิตย์ อีกทั้งยังสามารถกลับไปอ่านข่าวย้อนหลังของวันก่อน ๆ ได้อีกที่หัวข้อข่าวย้อนหลัง (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับวันที่ 18 มิถุนายน 2541)

จากการสืบค้น (surfing) ข้อมูลบน WWW พบว่ามี web page ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเทศไทย ในด้านข้อมูลข่าวสาร สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และบันเทิง ที่ได้รับความนิยมจากคนไทยในต่างประเทศมากมาย และจากการสำรวจคนไทยที่อาศัยหรือกำลัง

ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และฮ่องกง โดยวิธีการโดยส่งจดหมายแบบสอบถามผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (electronic mail) จำนวน 60 ชุด ในเบื้องต้นพบว่าเว็บไซต์ที่คนไทยในต่างแดนนิยมเข้าไปดูมากที่สุด ได้แก่

<http://www.bangkokpost.com>

<http://www.intercast.loxinfo.co.th>

<http://www.geocities.com/tokyo/4737>

จะเห็นได้ว่าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับองค์กรสื่อสารมวลชนมากขึ้น เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นช่องทางใหม่ในการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชนเกือบทุกแขนงในปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารหรือบันเทิงคดีต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นสำหรับคนไทยและเผยแพร่ในประเทศไทยในเบื้องต้น ถูกนำออกเผยแพร่อีกครั้งผ่านเครือข่าย WWW ในรูปแบบของเว็บไซต์ต่างๆ

เนื้อหาในเว็บไซต์ไทยต่าง ๆ นี้ รวมถึงความสะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายน้อยในการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารและด้วยศักยภาพในการเป็นสื่อที่สามารถทะลุทะลวงระยะทางและมิติเวลา จึงเป็นที่มาของข้อสงสัยว่าเว็บไซต์ไทยจะมีส่วนเป็นตัวเชื่อมโยงคนไทยโดยทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะสามารถเชื่อมโยงประสานสังคมไทยในต่างแดนเข้าด้วยกันได้หรือไม่ จะมีส่วนทำให้คนไทยในต่างแดน เกิดความผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอน และมีจิตสำนึกของความเป็นชาตินิยม (nationalism) มีความรัก ความหวงแหนและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติไทย ไม่ถูกวัฒนธรรมใหม่หล่อหลอมกล่อมเกลางจนสูญเสียความเป็นชาติของตน (out of sight out of mind) ได้หรือไม่ นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

เป็นที่น่าสังเกตว่า การพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยียิ่งก้าวกระโดดไปไกลเท่าใด ความไม่มั่นคงในจิตใจมนุษย์ก็อาจยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงรอบข้างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเรื่องในอนาคตก็ยากเกินกว่าจะคาดการณ์ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ดังนั้น สำหรับสังคมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แยกย่อย และสับสนเช่นนี้อาจมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีวัฒนธรรมหลักให้ปัจเจกบุคคลทั้งหลายยึดเกาะ เป็นไปได้หรือไม่ว่าบนเครือข่ายที่เกิดจากพัฒนาการของเทคโนโลยีจนทำให้สังคมไร้พรมแดนและผู้คน

สืบสนั้น จะทำหน้าที่เป็นตัวประสานเชื่อมโยงสังคมให้แน่นแฟ้น มีความผูกพันและใกล้ชิดยิ่งกว่าเส้นกันอาณาเขตใด ๆ ที่เคยมีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

ปัญหานำการวิจัย

1. เว็บไซต์ไทยมีลักษณะอย่างไร
2. เว็บไซต์ไทยได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประสานสังคมหรือไม่
3. ถ้าเว็บไซต์ไทยได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประสานสังคม กระบวนการประสานสังคมของเว็บไซต์ไทยระหว่างชุมชนไทยในต่างประเทศกับสังคมในประเทศไทยเป็นอย่างไร
4. เนื้อหาและกระบวนการนำเสนอรายการต่าง ๆ ในเว็บไซต์ไทยสอดคล้องกับบทบาทที่ทำอยู่หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของเว็บไซต์ไทย ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นสื่อประสานสังคมระหว่างชุมชนไทยในต่างประเทศกับสังคมในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา ความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ในการประสานสังคม และกระบวนการนำเสนอรายการในเว็บไซต์ไทย

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า เว็บไซต์ไทยมีลักษณะสำคัญคือ การเน้นเนื้อหาภายในเว็บไซต์เป็นเชิงข่าวสาร เหตุการณ์ บทความ หรือบทสัมภาษณ์ของแวดวงคนไทยที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นในประเทศไทย และเว็บไซต์ไทยมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นสื่อประสานสังคมไทยระหว่างชุมชนไทยในต่างประเทศและสังคมในประเทศไทย เนื้อหาและกระบวนการนำเสนอของเว็บไซต์ไทย ทำได้อย่างสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดไว้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาเว็บไซต์ไทยที่มีเนื้อหา ข่าวสารภายในเว็บไซต์เกี่ยวกับประเทศไทย ทั้งในเรื่องข่าวสารทั่วไป สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และบันเทิง สร้างสรรค์และพัฒนาเว็บไซต์โดยคนไทย นำเสนอทั้งในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการประสานสังคมไทย เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการวางนโยบายและวางแผนเพื่อพัฒนาเว็บไซต์ไทยเพื่อชุมชนไทยในต่างประเทศให้เป็นสื่อที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้เว็บไซต์เป็นสื่อประสานสังคม
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้อาจใช้เป็นแนวทางหนึ่ง ในการคาดการณ์ถึงอนาคตในการพัฒนาปรับปรุง ขยายเครือข่ายของการให้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) ในประเทศไทย

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากเว็บไซต์ <http://www.geocities/tokyo/4737> เป็นเว็บไซต์อนุเครือข่ายของ <http://www.geocities.com> ซึ่งถือได้ว่ามีผู้ให้บริการพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตฟรี ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ขณะนี้มีสมาชิกมากกว่า 2.4 ล้านคน และมีเครือข่ายสาขาไปทั่วโลก โดยที่ให้อิสระแก่ทุกคนในการเข้าไปฝาก home page ของตนเองในเว็บไซต์ดังกล่าว (<http://www.geocities.com/tokyo/4737/main/help/geotour/>, 25 กรกฎาคม 2541)

เว็บไซต์ <http://www.geocities/tokyo/4737> เป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาข่าวสาร และสาระทั่วไปในประเทศไทย โดยมีเงื่อนไขว่าทุกคนต่างมีอิสระในการนำเสนอ home page ของตน ดังนั้นข้อจำกัดที่ผู้วิจัยประสบคือ การไม่สามารถเข้าถึงผู้ดูแลหรือผู้พัฒนาเว็บไซต์ (web master) นี้ได้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจทำการศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่นำเสนอในเว็บไซต์นี้เท่านั้น ตามเหตุผลที่อธิบายในข้างต้น

นิยามศัพท์

เว็บไซต์ไทย หมายถึง เว็บไซต์ที่มีเนื้อหา ข่าวสารภายในเว็บไซต์เกี่ยวกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นในด้านข่าวสาร สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และบันเทิง พัฒนาโดยคนไทย สื่อมวลชนไทยหรือเอกชนไทย นำเสนอทั้งในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การประสานสังคม หมายถึง เนื้อหาที่ถูกนำเสนอในเว็บไซต์ไทย มีขอบข่ายเนื้อหา ตามแนวทางรณรงค์วัฒนธรรมไทยรวม 11 หัวข้อ ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี 2537 ประกอบกับเนื้อหาการรณรงค์ความร่วมมือร่วมใจของผู้คนใน สังคมไทย ซึ่งได้บันทึกไว้ในหนังสือสยามจดหมายเหตุ รวมไปถึงผลการตอบรับ (feedback) และจำนวนทางสถิติของผู้เข้ามาชมเว็บไซต์ไทย (web viewer)

ชุมชนไทยในต่างประเทศ หมายถึง คนไทยที่อาศัยอยู่รวมกันเป็นชุมชนในประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และฮ่องกง

สังคมในประเทศไทย หมายถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

World Wide Web หมายถึง อนุเครือข่ายในอินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มหาศาลให้เป็นกลุ่มและเชื่อมโยงถึงกันได้ทั้งแบบข้อความธรรมดาหรือ มัลติมีเดีย

อินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายสื่อสารคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ที่ประกอบไปด้วยเครือ ข่ายย่อยจำนวนมากกระจายอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารถึง กันได้อย่างรวดเร็ว